

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2013. október 24.*

„Kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás — 72/166/EGK irányelv — A 3. cikk (1) bekezdése — 90/232/EGK irányelv — 1. cikk — Közlekedési baleset — Valamely utas halála — A házastárs és a kiskorú gyermek kártérítéshez való joga — Nem vagyoni kár — Kártérítés — A kötelező biztosítás fedezete”

A C-22/12. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Krajský súd v Prešove (Szlovákia) a Bírósághoz 2012. január 17-én érkezett, 2011. november 8-i határozatával terjesztett elő az előtte

Katarína Haasová

és

Rastislav Petrík,

Blanka Holingová között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: R. Silva de Lapuerta tanácselnök, J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot és A. Arabadjiev (előadó) bírák,

főtanácsnok: N. Jääskinen,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a szlovák kormány képviseletében B. Ricziová, meghatalmazotti minőségben,
- a német kormány képviseletében T. Henze és J. Kemper, meghatalmazotti minőségben,
- az észt kormány képviseletében M. Linntam, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviseletében A. Tokár, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2013. július 11-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

* Az eljárás nyelve: szlovák.

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a tagállamok gépjármű-felelősségbiztosításra és a biztosítási kötelezettség ellenőrzésére vonatkozó jogszabályainak közelítéséről szóló, 1972. április 24-i 72/166/EGK tanácsi irányelv (HL L 103., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 10. o., a továbbiakban: első irányelv) 3. cikke (1) bekezdésének, valamint a gépjárműhasználattal kapcsolatos polgári jogi felelősség biztosítására vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1990. május 14-i 90/232/EGK harmadik tanácsi irányelv (HL L 129., 33. o., magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 249. o. a továbbiakban: harmadik irányelv) 1. cikke első bekezdésének értelmezésére vonatkozik.
- 2 Ezt a kérelmet a saját és kiskorú lánya, az 1999. április 22-én született Kristína Haasová nevében eljáró K. Haasová, valamint R. Petrík és B. Hologová közötti, annak tárgyában indult peres eljárásban terjesztették elő, hogy ez utóbbiak a gépjármű-felelősségbiztosítás alapján térítsék meg a V. Haasnak, K. Haasová házastársának és Kristína Haasová édesapjának egy, Csehország területén történt közlekedési balesetben bekövetkezett halálából eredő kárt.

Jogi háttér

A nemzetközi magánjog

- 3 A közúti balesetekre alkalmazandó jogról szóló, Hágában 1971. május 4-én kötött egyezmény (a továbbiakban: az 1971. évi hágai egyezmény), amelyet megerősített a Szlovák Köztársaság, a Cseh Köztársaság és az Európai Unió más tagállamai, valamint egyes harmadik országok, 3. cikkében kiköti:
„Az alkalmazandó jog azon állam belső joga, amelynek területén a baleset történt”.
- 4 Ezen egyezmény 4. cikke a következőt írja elő:
„Az 5. cikk sérelme nélkül az alábbi esetekben el kell térni a 3. cikk rendelkezéseitől:
 - a) Amennyiben a balesetben kizárólag egy jármű érintett, és azt más államban vették nyilvántartásba, mint amelynek területén a baleset történt, a nyilvántartásba vétel szerinti állam belső joga alkalmazandó az alábbiakkal szemben fennálló felelősség tekintetében:
 - a jármű vezetője, birtokosa, tulajdonosa vagy a jármű felett jogosultsággal rendelkező más személy, tekintet nélkül szokásos lakóhelyére,
 - olyan károsult, aki utas volt, ha szokásos lakóhelye más államban volt, mint amelynek területén a baleset történt,
 - a baleset helyszínén, a járművön kívül tartózkodó személy, ha szokásos lakóhelye a nyilvántartásba vétel szerinti állam volt.

Több károsult esetén az alkalmazandó jogot külön-külön, minden egyes károsult esetében egyedileg kell meghatározni.

- b) Amennyiben a balesetben több jármű érintett, az a) pont rendelkezései kizárólag akkor alkalmazhatók, ha valamennyi járművet ugyanabban az államban vették nyilvántartásba”.

[...]

5 Az említett egyezmény 8. cikke így szól:

„Az alkalmazandó jog határozza meg különösen az alábbiakat:

1. a felelősség alapja és mértéke;
2. a felelősség alóli mentesülés indokai, valamint a felelősség bármiféle korlátozása vagy megosztása;
3. a kártérítés alá eső károk megléte és természete;
4. a kártérítés vagy jóvátétel módjai és terjedelme;
5. a kártérítés vagy jóvátétel iránti igény átruházhatóságának kérdése;
6. azon személyek köre, akik kártérítésre jogosultak a személyesen elszenvedett károkért;
7. kártérítési felelősség más személy cselekményeiért;
8. az elévülés és a jogvesztés feltételei, beleértve az elévülési vagy jogvesztési határidők kezdetével, megszakadásával és nyugvásával kapcsolatos szabályokat is [nem hivatalos fordítás].”

Az uniós szabályozás

6 A szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló, 2007. július 11-i 864/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet („Róma II”) (HL L 199., 40. o., a továbbiakban: „Róma II”-rendelet) 28. cikke, amely a „Kapcsolat a meglévő nemzetközi egyezményekkel” címet viseli, így rendelkezik:

„(1) E rendelet nem érinti az olyan nemzetközi egyezmények alkalmazását, amelyekben e rendelet elfogadásának időpontjában egy vagy több tagállam részes, és amelyek a szerződésen kívüli kötelmek vonatkozásában kollíziós szabályokat állapítanak meg.

(2) Az e rendeletben szabályozott kérdések vonatkozásában azonban e rendelet – mint a tagállamok közötti rendelet – elsőbbséget élvez a kizárólag két vagy több tagállam között megkötött egyezményekkel szemben”.

7 Az első irányelv 1. cikke így szól:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

[...]

2. a »károsult fél« minden olyan személy, aki bármely gépjármű okozta kár vagy sérülés vonatkozásában kártérítésre jogosult;

[...]”

- 8 Az első irányelv 3. cikkének (1) bekezdése így rendelkezik:

„[...] minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy a saját területén nyilvántartásba vett [helyesen: rendszerint a saját területén üzemben tartott] gépjárművek rendelkeznek [helyesen: rendelkezzenek] gépjármű-felelősségbiztosítással. A fedezett felelősség mértékét és a fedezet feltételeit ezen intézkedések alapján kell meghatározni”.

- 9 A 2005. május 11-i 2005/14/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL L 149., 14. o.) módosított, a a tagállamok gépjármű-felelősségbiztosításra vonatkozó jogszabályainak közelítéséről szóló, 1983. december 30-i 84/5/EGK második tanácsi irányelv (HL 1984. L 8., 17. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 7. kötet, 3. o., a továbbiakban: második irányelv) 1. cikkének (1) és (2) bekezdése így rendelkezik:

„(1) A [z első irányelv] 3. cikkének (1) bekezdésében említett biztosítás kötelezően mind az anyagi kárra, mind pedig a személyi sérülésre kiterjed.

(2) A tagállamok által előírható magasabb fedezeti összegek sérelme nélkül minden tagállam kötelező biztosítást ír elő legalább a következő összegek vonatkozásában:

- a) személyi sérülés esetén a biztosítási fedezet legalacsonyabb összege sérültenként 1 000 000 EUR vagy 5 000 000 EUR káreseményenként, a sérültek számától függetlenül;
- b) anyagi kár esetén káreseményenként 1 000 000 EUR, a károsultak számától függetlenül.

A tagállamok – amennyiben szükséges – a [2005/14] irányelv végrehajtásának időpontjától számított legfeljebb ötéves időtartamra átmeneti időszakot állapíthatnak meg, amelyen belül a biztosítási fedezetre vonatkozóan általuk előírt legalacsonyabb összegeket az e bekezdés által előírt szinthez igazítják.

Az ilyen átmeneti időszakot megállapító tagállamok tájékoztatják erről a Bizottságot és megjelölik az átmeneti időszak tartamát.

A [2005/14] irányelv végrehajtásának időpontját követő 30 hónapon belül a tagállamok a biztosítási fedezet összegeit legalább az e bekezdés által meghatározott szint felére növelik”.

- 10 A harmadik irányelv 1. cikke azt írja elő különösen, hogy a [z első irányelv] 3. cikkének (1) bekezdésében említett biztosítás a gépjármű vezetője kivételével kiterjed valamennyi utasnak a gépjárműhasználatból eredő személyi sérülésével kapcsolatos felelősségre.”

A nemzeti jog

A szlovák jog

- 11 A polgári törvénykönyvről szóló 40/1964. sz. törvény (a továbbiakban: szlovák polgári törvénykönyv) 11. cikke így rendelkezik:

„A természetes személyek jogosultak személyhez fűződő jogaik, így különösen az élethez és az egészséghez való jog, a becsülethez és az emberi méltósághoz való jog, valamint a magántitokhoz, a névviseléshez és a szabad véleménynyilvánításhoz való jog védelmére”.

12 A szlovák polgári törvénykönyv 13. cikke a következőképpen rendelkezik:

„1) A természetes személy többek között követelheti a személyhez fűződő jogait sértő jogellenes magatartás abbahagyását, az e magatartásból eredő következmények megszüntetését, valamint a megfelelő mértékű kártérítésre kötelezést.

2) Amennyiben az (1) bekezdés szerinti megfelelő elégtétel nem lehetséges, így különösen, ha súlyosan sérült a természetes személy méltósága vagy annak társadalmi megítélése, a természetes személy követelheti továbbá nem vagyoni kárának pénzbeli juttatás formájában történő megtérítését.

3) A bíróság a (2) bekezdés szerinti kártérítés összegét a felmerült kár súlyára és a jogsértés körülményeire tekintettel állapítja meg.”

13 A gépjárműhasználattal kapcsolatos kárra vonatkozó kötelező felelősségbiztosításról szóló 381/2001. sz. szlovák törvény (a továbbiakban: kötelező felelősségbiztosításról szóló szlovák törvény) 4. cikke így rendelkezik:

„1) A felelősségbiztosítás olyan személyekre alkalmazandó, akik a biztosítási szerződésben meghatározott gépjármű használatából eredő kár megtérítéséért felelősek.

2) A polgári jogi felelősségbiztosítás alapján a biztosított jogosult arra, hogy igazolt és bizonyítékokkal alátámasztott követelések esetén a biztosító megtérítse helyette a károsult részére:

a) a személyi sérülést, a halál esetén felmerülő költségeket,

b) a dolog megrongálódása, megsemmisülése, ellopása, illetve elvesztése miatt bekövetkezett károkat,

c) az a), b) és d) pontban meghatározott kártérítési követelések érvényesítéséhez szükséges jogi képviselőhez rendszerint kapcsolódó költségeket, amennyiben a biztosító nem teljesítette a 11. cikk (6) bekezdésének a) vagy b) pontjában előírt kötelezettségeket, vagy jogellenesen megtagadta a biztosítási szolgáltatás nyújtását, vagy jogellenesen csökkenti a biztosítási szolgáltatás mértékét,

d) a jövedelemkiesést.

3) A polgári jogi felelősségbiztosítás alapján a biztosított jogosult arra, hogy a biztosító megtérítse az érdekeltek részére – amennyiben a biztosított kötelezett azokkal szemben az egészségügyi ellátás tényleges, igazolt és megfizetett költségeit, a társadalombiztosítási ellátásokkal, a baleseti járadékkal, a baleset-biztosítási ellátásokkal, a nyugellátással, a rendőrök és katonák részére nyújtott nyugellátással, a szakértői díjakkal és a kiegészítő nyugdíjalapokból származó nyugellátással kapcsolatban felmerülő költségeket.”

A cseh jog

14 A polgári törvénykönyvről szóló 40/1964. sz. törvény (a továbbiakban: cseh polgári törvénykönyv) 11. cikke így rendelkezik:

„A természetes személyek jogosultak személyhez fűződő jogaik, így különösen az élethez és az egészséghez való jog, a becsülethez és az emberi méltósághoz való jog, valamint a magántitokhoz, a névviseléshez és a szabad véleménynyilvánításhoz való jog védelmére”.

15 A cseh polgári törvénykönyv 13. cikke a következőképpen rendelkezik:

„1) A természetes személy többek között követelheti a személyhez fűződő jogait sértő jogellenes magatartás abbahagyását, az e magatartásból eredő következmények megszüntetését, valamint a megfelelő mértékű kártérítésre kötelezést.

2) Amennyiben az (1) bekezdés szerinti megfelelő elégtétel nem lehetséges, így különösen, ha súlyosan sérült a természetes személy méltósága vagy annak társadalmi megítélése, a természetes személy követelheti továbbá nem vagyoni kárának pénzbeli juttatás formájában történő megtérítését.

3) A bíróság a (2) bekezdés szerinti kártérítés összegét a felmerült kár súlyára és a jogsértés körülményeire tekintettel állapítja meg.”

16 E törvénykönyv 444. cikke így szól:

„1) Személyi sérülés esetén a károsult személy fájdalma és a társadalmi kár alapján átalány-kártérítés fizetendő.

[...]

3) Elhalálozás esetén a túlélő hozzátartozók az alábbi mértékű átalány-kártérítésre jogosultak:

a) a házastárs elvesztése miatt 240 000 [cseh korona (CZK)];

[...]”

17 A gépjárműhasználattal kapcsolatos kárra vonatkozó kötelező felelősségbiztosításról szóló 168/1999. sz. törvény (a továbbiakban: kötelező felelősségbiztosításról szóló cseh törvény) 6. cikke így rendelkezik:

„1) A polgári jogi felelősségbiztosítás olyan személyekre alkalmazandó, akik a biztosítási szerződésben meghatározott gépjármű használatából eredő kár megtérítéséért felelősek.

2) A jelen törvény eltérő rendelkezése hiányában, a biztosított jogosult arra, hogy a polgári törvénykönyvben előírtak keretében és összegéig, a biztosító megtérítse helyette a károsult részére:

a) a személyi sérülést, a halál esetén felmerülő költségeket,

b) a dolog megrongálódása, megsemmisülése, ellopása, illetve elvesztése miatt bekövetkezett károkat, valamint a dolog ellopása miatt bekövetkezett kárt, amennyiben a dolog kikerül a természetes személy ellenőrzése alól,

c) a jövedelemkiesést,

d) az a) b) és c) pontban meghatározott kártérítési követelések érvényesítéséhez szükséges jogi képviselőhöz kapcsolódó, ténylegesen felmerülő költségeket; a b) vagy c) pont szerinti kár esetén azonban csak abban az esetben, ha a biztosító nem teljesítette a 9. cikk (3) bekezdésében előírt határidőt, illetve ha a biztosító társaság jogellenesen megtagadta a biztosítási szolgáltatást, vagy jogellenesen csökkentette annak mértékét,

feltéve hogy a károsult igazolta és bizonyítékokkal alátámasztotta a követelését, valamint feltéve, hogy a kárt okozó azon káreseményre, amelyért a biztosított felelős, olyan időszakban került sor, amikor a felelősségbiztosítás hatályos volt, kivéve az ez utóbbi felfüggesztésének időszakát”.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 18 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből, valamint a kérdést előterjesztő bíróságnak a hozzá a Bíróság által, eljárási szabályzatának 101. cikke alapján intézett felvilágosításkérésre válaszul benyújtott információkból kitűnik, hogy V. Haas 2008. augusztus 7-én hunyt el Csehország területén egy közlekedési balesetben, amelyet a B. Holingová tulajdonát képező magángépjárművet vezető R. Petrík idézett elő.
- 19 B. Holingová autója, amelyet Szlovákiában vettek nyilvántartásba, és amelyben V. Haas utazott, összeütközött egy, a Cseh Köztársaságban nyilvántartásba vett nehéz tehergépjárművel. K. Haasová és lánya ezen baleset időpontjában Szlovákiában tartózkodott.
- 20 Az Okresný súd Vranov nad Topľou (Szlovákia) büntetőítéletével gondatlanságból elkövetett emberölésben, valamint testi sértésben találta bűnösnek R. Petríket, és két év szabadságvesztésre ítélte, amelynek végrehajtását próbaidőre felfüggesztette. A szlovák büntető törvénykönyv 50. cikkének (2) bekezdése és 51. cikke (4) bekezdésének c) pontja alkalmazásában a bíróság kötelezte R. Petríket arra is, hogy az okozott kárt, így többek között a K. Haasová által elszenvedett 1 057,86 euró összegű kárt térítse meg.
- 21 Egyébiránt K. Haasová és lánya pert indított R. Petrík és B. Holingová ellen annak érdekében, hogy térítsék meg a nem vagyoni kárnak minősített, a férj és apa elvesztése által okozott kárt a szlovák polgári törvénykönyv 13. cikkének (2) és (3) bekezdése alapján. Első fokon R. Petríket és B. Holingovát kártérítés címén 15 000 euró megfizetésére kötelezték. Valamennyi fél fellebbezést nyújtott be a Krajský súd v Prešove (Szlovákia) előtt ezen marasztaló ítélettel szemben.
- 22 E bíróság szerint, a ténybeli körülményekre figyelemmel a cseh anyagi jogot kell alkalmazni, és különösen a cseh polgári törvénykönyv 444. cikkének (3) bekezdését, amely előírja 240 000 CZK átalány-kártérítés megfizetését a túlélő hozzátartozóknak a házastárs elvesztése esetén. Márpedig felmerül a kérdés, hogy e kártérítés, következképpen az e törvénykönyv 11. cikke alapján nyújtott kártérítéshez való megfelelő-e.
- 23 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy K. Haasová és lánya jogai a károsult jogaiból származnak, mivel V. Haas élete az említett törvénykönyv 11. cikkének védelme alatt állt. E bíróság kifejti, hogy a szlovák és a cseh törvénykönyv 11–16. cikke biztosítja a személyhez fűződő jogok védelmét, így különösen az élethez és az egészséghez való jog, a becsülethez és az emberi méltósághoz való jog, valamint a magántitokhoz, a névviseléshez és a szabad véleménynyilvánításhoz való jog „sérelemével” szembeni védelmet, amely kifejezés az ezen védelemhez való jog megsértéséből származó nem vagyoni kár megjelölésére szolgál.
- 24 A kérdést előterjesztő bíróság kifejti továbbá, hogy a kötelező felelősségbiztosításról szóló szlovák törvény értelmében a gépjármű tulajdonosa jogosult arra, hogy olyan káresemény károsultjának, amelynek bekövetkeztéért ő a felelős, a biztosító az ő helyében a tényleges és igazolt kár, tehát a személyi sérülések és az elhalálozás esetén felmerülő költségek tekintetében, kártérítést nyújtson az e törvény által meghatározott mértékben és a biztosításban rögzített feltételekkel.
- 25 A jelen esetben B. Holingová az Allianz-Slovenská poisťovňa a.s.-szel (a továbbiakban: Allianz) kötött kötelező felelősségbiztosítási szerződést. Mivel a kár okozásáért felelős személy felléphet a biztosítóval szemben, hogy az térítse meg az általa okozott kárt, célszerű lenne a biztosítót beavatkozó félként a kártérítési eljárásba hívni, mivel a jogvita kimeneteléhez jogos érdeke fűződik. Az Allianzot tehát, a kérdést előterjesztő bíróság kezdeményezésére e minőségben hívták perbe.
- 26 Márpedig az Allianznak kizárólag akkor áll fenn ilyen jogos érdeke, ha a gyakorolt jogra, a kötelező biztosítás által, kiterjed a polgári jogi felelősség. Amennyiben ugyanis az alapügyben szóban forgó nem vagyoni kárt nem fedezné a kötelező biztosítás, az Allianz beavatkozása nem lenne igazolható.

- 27 A kérdést előterjesztő bíróság szerint a személyi sérülések utáni kártérítés eleme a nem vagyoni kár, jelesül a szenvedések és a társadalmi életben való részvétel hátrányos befolyásolása is. A biztosítási szerződéssel fedezett kár fogalmába tartoznak tehát a nem vagyoni természetű, különösen nem vagyoni, erkölcsi vagy érzelmi károk.
- 28 E bíróság úgy véli továbbá, hogy az első és harmadik irányelvvel összhangban a tagállamoknak meg kell tenniük a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a felelősségbiztosítás fedezze a rendszerint a saját területükön nyilvántartásba vett gépjárművek használatából eredő károkat a biztosított felek és a balesetek károsultjainak védelme érdekében, továbbá annak céljából, hogy a gépjárművek kötelező felelősségbiztosításának hatálya alá tartozó károk és joghátrányok megtérítése megtörténjen.
- 29 Márpedig az Allianz megtagadja az elszenvedett nem vagyoni kár megtérítését azzal az indokkal, hogy e kárnak a szlovák polgári törvénykönyv 13. cikke szerinti megtérítése nem képezi tárgyát a kötelező felelősségbiztosítási szerződésnek, mivel az e kártérítéshez való jog nem tartozik a kötelező biztosításra vonatkozó szlovák és cseh törvény által előírt fedezet körébe.
- 30 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy e kérdés meghatározó jelentőségű, mivel a közlekedési baleset károsultjának túlélő hozzátartozója által elszenvedett nem vagyoni kárt is meg kell téríteni, amelyre az alkalmazandó polgári jogi törvénykönyv 13. cikkének (2) és (3) bekezdése értelmében kerülhet sor; és amelyet, tágan értelmezve, a kötelező felelősségbiztosításról szóló szlovák törvény 4. cikke (2) bekezdésének a) pontja értelmében vett személyi sérülésnek kell tekinteni. E nem vagyoni kár pénzbeli megtérítése tehát a kötelező felelősségbiztosítási szerződés alapján a biztosítóintézet felelősségi körébe tartozik.
- 31 Ilyen körülmények között a Krajský súd v Prešove felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

- „1) Úgy kell-e értelmezni a [harmadik irányelvnek] [az első irányelv] 3. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett [...] 1. cikkének első bekezdését, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti jogi rendelkezés (így [a kötelező biztosításról szóló szlovák] törvény 4. cikkében, valamint [a kötelező biztosításról szóló cseh törvény] 6. cikkében foglalt rendelkezés), amelynek értelmében a gépjárműhasználattal kapcsolatos polgári jogi felelősség nem terjed ki a gépjárműhasználatból eredő közúti baleset károsultjainak túlélő hozzátartozói által elszenvedett, pénzbeli juttatás formájában meghatározott nem vagyoni kárra?
- 2) Amennyiben az első kérdésre adandó válasz az, hogy a hivatkozott nemzeti rendelkezés nem ellentétes az uniós joggal, úgy kell-e értelmezni [a kötelező biztosításról szóló szlovák törvény] 4. cikkének (1), (2) és (4) bekezdésében, valamint [a kötelező biztosításról szóló cseh törvény] 6. cikkének (1)–(3) bekezdésében foglalt rendelkezéseket, hogy azokkal nem ellentétes, ha a nemzeti bíróság a [harmadik irányelvnek] [az első irányelv] 3. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 1. cikkének első bekezdésével összhangban a gépjárműhasználatból eredő közúti baleset károsultjainak túlélő hozzátartozói mint károsult felek részére elismeri a nem vagyoni kár pénzbeli juttatás formájában történő megtérítéséhez való jogot?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságáról

- 32 A szlovák kormány és a Bizottság kételyeit fejezte ki az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságával kapcsolatban, kiemelve, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozat egyáltalában nem tartalmazza a közlekedési baleset tényállásának ismertetését, amely elengedhetetlen lenne az alapeljárás megértéséhez. A szlovák kormány úgy véli továbbá, hogy e kérdések nem bírnak

relevanciával e jogvita rendezése szempontjából, mivel az Allianz az említett jogvitában nem vesz félként részt, és a nemzeti bíróság e jogvita keretében hozott határozata e biztosítóintézet tekintetében nem fog kötőerővel bírni.

- 33 E tekintetben ki kell emelni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság, a hozzá a Bíróság által, eljárási szabályzatának 101. cikke alapján intézett felvilágosításkérésre válaszul egyrészt pontosan meghatározta az alapeljárás tárgyát képező közlekedési balesettel kapcsolatos tényeket, másrészt kifejtette, hogy a Bíróság válasza meghatározó jelentőségű lesz az Allianz alapeljárásba való beavatkozásának értékelése, következésképpen pedig annak szempontjából, hogy az ezen eljárásban meghozandó ítélet kötelező jelleggel bír-e e biztosítóintézet tekintetében.
- 34 Ilyen körülmények között az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatónak tekintendők.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

- 35 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy úgy kell-e értelmezni az első irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és a harmadik irányelv 1. cikkének első bekezdését, hogy a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításnak ki kell terjednie a közlekedési baleset áldozatainak hozzátartozói által elszenvedett, nem vagyoni károk megtérítésére.
- 36 Előjáróban hangsúlyozni kell, hogy a kérdést előterjesztő bíróság egyrészt pontosan meghatározta, hogy az alapeljárás tényállása tekintetében alkalmazandó, polgári jogi felelősségre vonatkozó jog, az 1971. évi hágai egyezmény 3. és 4. cikke és a „Róma II”-rendelet 28. cikke értelmében, a cseh jog, másrészt rámutatott, hogy az előterjesztett kérdések nem a cseh polgári törvénykönyv hatodik részében szabályozott, kötelező polgári jogi felelősségbiztosítás fedezetére, ekként az e törvénykönyv 444. cikkében előírt átalány-kártérítésre vonatkoznak. E bíróság úgy véli ugyanis, hogy a cseh polgári törvénykönyv 11. és 13. cikke, amely a személyhez fűződő jogokat védi, ezen, a polgári felelősségre vonatkozó rendelkezésektől függetlenül alkalmazandó, és kifejtette, hogy e kérdések kizárólag arra vonatkoznak, hogy a kötelező biztosítás kiterjed-e a nem vagyoni kárnak a személyhez fűződő jogokra vonatkozó rendelkezések alapján történő megtérítésére.
- 37 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az első és a második irányelv preambulumból kitűnik, hogy ezen irányelvek célja az, hogy egyrészt szabad mozgást biztosítsanak a rendszerint az Unió területén üzemben tartott járműveknek és utasaiknak, másrészt – függetlenül attól, hogy az Unión belül hol történt a baleset – hasonló elbánást biztosítsanak az ilyen járművek által okozott balesetek károsultjainak (a C-300/10. sz. Marques Almeida ügyben 2012. október 23-án hozott ítélet 26. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 38 A második és a harmadik irányelv által pontosított és kiegészített első irányelv tehát kötelezővé teszi a tagállamok számára annak garantálását, hogy a rendszerint a területükön üzemben tartott járművekre vonatkozó felelősség biztosítással fedezve legyen, és meghatározza különösen azon kártípusokat és harmadik fél károsultakat, amelyekre és akikre a biztosításnak ki kell terjednie (a fent hivatkozott Marques Almeida ügyben hozott ítélet 27. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 39 Emlékeztetni kell azonban arra, hogy a harmadik feleknek okozott kárt fedező gépjármű-felelősségbiztosítási kötelezettség eltér e károknak a biztosított polgári jogi felelőssége alapján történő megtérítésének mértékétől. Amíg ugyanis az előbbit az uniós szabályozás határozza meg és garantálja, addig az utóbbit alapvetően a nemzeti jog szabályozza (a fent hivatkozott Marques Almeida ügyben hozott ítélet 28. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 40 E tekintetben a Bíróság már megállapította, hogy az első, a második és a harmadik irányelv tárgyából és szövegéből az következik, hogy ezek nem a tagállamok polgári jogi felelősségre vonatkozó rendszereinek harmonizálására irányulnak, és hogy az uniós jog jelenlegi állapotában a tagállamok továbbra is szabadon meghatározhatják a gépjárműbalesetekből eredő károkra alkalmazandó polgári jogi felelősségre vonatkozó rendszert (fent hivatkozott Marques Almeida ügyben hozott ítélet 29. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 41 Következésképpen és tekintettel különösen az első irányelv 1. cikkének 2. pontjára, az uniós jog jelenlegi állapotában a tagállamok főszabály szerint továbbra is szabadon meghatározhatják polgári jogi felelősségre vonatkozó rendszereik keretében különösen a gépjárművek által okozott megtérítendő károkat, e károk megtérítésének terjedelmét és az említett kártérítésre jogosult személyek körét.
- 42 Mindazonáltal a Bíróság kifejtette, hogy a tagállamok az ezen a területen fennálló hatásköreiket az uniós jog tiszteletben tartása mellett kötelesek gyakorolni, és hogy a gépjárműbalesetekből eredő károk megtérítésére vonatkozó nemzeti rendelkezések nem akadályozhatják az első, a második és a harmadik irányelv hatékony érvényesülését (a fent hivatkozott Marques Almeida ügyben hozott ítélet 31. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 43 Ami a gépjárművek által okozott és a polgári jogi felelősségre vonatkozó nemzeti jog alapján megtérítendő károk kötelező biztosításának a fedezetét illeti, az első irányelv 3. cikke (1) bekezdésének második mondata, amint azt a német kormány megjegyezte, vitathatatlanul a tagállamokra hagyta a kötelező felelősségbiztosítás által fedezett károk körének, illetve feltételeinek meghatározását (lásd ebben az értelemben a C-129/94. sz. Ruiz Bernáldez-ügyben 1996. március 28-án hozott ítélet [EBHT 1996., I-1829. o.] 15. pontját).
- 44 Mindazonáltal a különböző tagállamok jogszabályaiban a biztosítási kötelezettség mértéke tekintetében mutatkozó eltérések csökkentése érdekében írta elő a második irányelv 1. cikkében a polgári jogi felelősség tekintetében azt, hogy az kötelezően terjedjen ki az anyagi károkra és a személyi sérülésekre, meghatározott összegek mértékéig. A harmadik irányelv 1. cikke e kötelezettséget kiterjesztette a gépjármű vezetője kivételével valamennyi utasnak személyi sérülésével kapcsolatos felelősségre (a fent hivatkozott Ruiz Bernáldez ügyben hozott ítélet 16. pontja).
- 45 Tehát a tagállamok kötelesek biztosítani, hogy a nemzeti joguk alapján alkalmazandó, gépjárműhasználattal kapcsolatos polgári jogi felelősség az első, második és harmadik irányelv rendelkezéseinek megfelelő biztosítással legyen fedezve (a fent hivatkozott Marques Almeida ügyben hozott ítélet 30. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 46 Következésképpen azt a szabadságot, amellyel a tagállamok rendelkeznek a kötelező biztosítás által fedezett károk körének, illetve feltételeinek meghatározását illetően, a második és a harmadik irányelv szűkítette, amennyiben ezen irányelvek, meghatározott minimális összegek mértékéig, kötelezővé tették a fedezetet bizonyos károk tekintetében. A kötelező fedezettel érintett károk sorában szerepelnek többek között a személyi sérülések, amint azt a második irányelv 1. cikkének (1) bekezdése meghatározza.
- 47 Márpedig, amint azt a főtanácsnok indítványának 68–73. pontjában, az EFTA Bíróság pedig az E-8/07. sz., Celina Nguyen kontra The Norwegian State ügyben 2008. június 20-án hozott ítéletének (EFTA Court Report, 224. o.) 26 és 27. pontjában kimondta, a második irányelv 1. cikke (1) bekezdésének és a harmadik irányelv 1. cikke első bekezdésének különböző nyelvi változataira, valamint a három fent említett irányelv védelmi céljára tekintettel meg kell állapítani, hogy a személyi sérülések fogalmába tartozik minden olyan kár – amennyiben annak megtérítését a jogvita tekintetében alkalmazandó nemzeti jog a biztosított polgári jogi felelőssége alapján előírja –, amely a személy testi épségének sérelméből ered, ideértve mind a testi, mind a lelki szenvedéseket.

- 48 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis az uniós jogi rendelkezéseket egységesen kell értelmezni és alkalmazni az Unió valamennyi nyelvén készült változat figyelembevételével. Valamely uniós szöveg egyes nyelvi változatai közötti eltérés esetén a szóban forgó rendelkezést azon szabályozás általános rendszerére és céljára tekintettel kell értelmezni, amelynek az a részét képezi (lásd különösen a C-280/04. sz. Jyske Finans ügyben 2005. december 8-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-10683. o.] 31. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 49 Tehát, mivel a második irányelv 1. cikke (1) bekezdésének különböző nyelvi változatai alkalmazzák mind a „testi sérülés”, mind a „személyi sérülés” fogalmát, ezen rendelkezés, illetve irányelv általános rendszerére és céljára kell támaszkodni. E tekintetben egyrészt ki kell emelni, hogy e fogalmak az „anyagi kár” fogalmát egészítik ki, másrészt emlékeztetni kell arra, hogy az említett rendelkezés és irányelv különösen a károsultak védelmének erősítését célozza. Ilyen körülmények között az említett fogalmaknak a jelen ítélet 47. pontjában szereplő, tág értelmezését kell elfogadni.
- 50 Következésképpen az első, második és harmadik irányelvnek megfelelően megtérítendő károk sorában szerepelnek azon, nem vagyoni károk, amelyek megtérítését a jogvita tekintetében alkalmazandó nemzeti jog a biztosított polgári jogi felelőssége alapján írja elő.
- 51 Ami azt a kérdést illeti, hogy mely személyek igényelhetik ezen nem vagyoni károk megtérítését, egyrészt meg kell állapítani, hogy az első irányelv 1. cikke 2. pontjának és 3. cikke (1) bekezdése első mondatának egymással összefüggő rendelkezéseiből az következik, hogy az ezen irányelv alapján biztosítandó védelem kiterjed minden olyan személyre, aki a polgári jogi felelősségre vonatkozó nemzeti jog alapján jogosult a gépjárművek által okozott kár megtérítésére.
- 52 Másrészt pontosítani szükséges, hogy – amint azt a főtanácsnok megállapította indítványának 78. pontjában, és ellentétben a német kormány által előadottakkal – a harmadik irányelv nem szűkítette a védelem alatt álló személyek körét, hanem épp ellenkezőleg: kötelezővé tette bizonyos, különösen sérülékenynek tekintett személyek által elszenvedett károk fedezését.
- 53 Ezenfelül, mivel a kár vagy sérülés első irányelv 1. cikkének 2. pontjában szereplő fogalma a továbbiakban nem nyer pontosítást, semmi nem enged arra következtetni – ellentétben az észt kormány állításával –, hogy bizonyos károkat, így a nem vagyoni károkat, ki kellene zárni e fogalom alól, amennyiben azokat a polgári jogi felelősségre vonatkozó, alkalmazandó nemzeti jog alapján kell megtéríteni.
- 54 Az első, második és harmadik irányelv egyetlen eleméből sem vonható le az a következtetés, hogy az uniós jogalkotó az ezen irányelv által biztosított védelmet csupán a valamely káreseményben közvetlenül érintett személyekre szándékozott volna szűkíteni.
- 55 Következésképpen a tagállamok garatálni kötelesek, hogy a kötelező biztosítás a második irányelv 1. cikkének (2) bekezdésében meghatározott minimális összegek mértékéig fedezze a közlekedési balesetek károsultjai közeli családtagjainak okozott nem vagyoni kár polgári jogi felelősségre vonatkozó nemzeti jog alapján járó megtérítését.
- 56 A jelen esetben ennek így kellene lennie, mivel a kérdést előterjesztő bíróság megállapítása értelmében a K. Haasová és lánya helyzetéhez hasonló helyzetben lévő személy a cseh polgári törvénykönyv 11. és 13. cikke értelmében jogosult a házastársa, illetve apja halála által okozott nem vagyoni kár megtérítésére.
- 57 Ezt az értékelést nem vonja kétségbe az – a szlovák kormány által hivatkozott – körülmény, miszerint e cikkek a cseh és szlovák polgári törvénykönyvek azon része alá tartoznak, amelynek tárgya a személyhez fűződő jogok sérelme, és amely önálló az ezen törvénykönyvek értelmében szűk értelemben vett polgári jogi felelősségre vonatkozó résztől.

- 58 Ugyanis, mivel a biztosított felelőssége, amely a kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint jelen esetben a cseh polgári törvénykönyv 11. és 13. cikkéből ered, egy közlekedési baleseten alapul, és polgári jogi természetű, semmi nem enged arra következtetni, hogy az ilyen felelősség nem tartozik a polgári jogi felelősségre vonatkozó nemzeti anyagi jog hatálya alá, amelyre a fent hivatkozott irányelvek utalnak.
- 59 A fenti megfontolások összességének fényében az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az első irányelv 3. cikkének (1) bekezdését, a második irányelv 1. cikkének (1) és (2) bekezdését, valamint a harmadik irányelv 1. cikkének első bekezdését akként kell értelmezni hogy a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításnak ki kell terjednie a közlekedési baleset áldozatainak hozzátartozói által elszenvedett, nem vagyoni károk megtérítésére, amennyiben e kártérítést az alapjogvita tekintetében alkalmazandó nemzeti jog a biztosított polgári jogi felelőssége alapján előírja.

A második kérdésről

- 60 A Bíróság első kérdésre adott válaszára tekintettel a második kérdésre nem kell válaszolni.

A költségekről

- 61 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

A tagállamok gépjármű-felelősségbiztosításra és a biztosítási kötelezettség ellenőrzésére vonatkozó jogszabályainak közelítéséről szóló, 1972. április 24-i 72/166/EGK tanácsi irányelv 3. cikkének (1) bekezdését, a 2005. május 11-i 2005/14/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, a tagállamok gépjármű-felelősségbiztosításra vonatkozó jogszabályainak közelítéséről szóló, 1983. december 30-i 84/5/EGK második tanácsi irányelv 1. cikkének (1) és (2) bekezdését, valamint a gépjárműhasználattal kapcsolatos polgári jogi felelősség biztosítására vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1990. május 14-i 90/232/EGK harmadik tanácsi irányelv 1. cikkének első bekezdését akként kell értelmezni, hogy a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításnak ki kell terjednie a közlekedési baleset áldozatainak hozzátartozói által elszenvedett, nem vagyoni károk megtérítésére, amennyiben e kártérítést az alapjogvita tekintetében alkalmazandó nemzeti jog a biztosított polgári jogi felelőssége alapján előírja.

Aláírások